

Research Article

Predicting Multiple Relationships of Attention, Post-Event Processing and Interpretation (Self Related) with Social Anxiety of Isfahan Students

F. Hedayati¹ & H. Torkan^{2*}

1. Master of Clinical Psychology, Islamic Azad University, Khorasan Branch, Isfahan, Iran

2. Assistant Professor of Clinical Psychology, Islamic Azad University, Isfahan Branch, Isfahan, Iran

Email: h.torkan@khuisf.ac.ir

Abstract

Aim: The aim of this study was to determine the multiple relationships of focus, post-processing and interpretation bias (related to yourself) with social anxiety in students in Isfahan. **Methods:** research method of the study was descriptive-correlational research design. The statistical population of the study was all of the university students of Isfahan in the 1396-1397 academic year. A sample of 237 students (96 men and 141 women) was randomly selected by simple cluster sampling among the universities in Isfahan. The participants were then asked to answer the questions of the Social Anxiety Questionnaire Kavner et al (2002), the Self-Focused Attention Questionnaire Woody, Cham bless & Glass (1997), the Post-Event Processing Questionnaire (PEPQ), the Revised Questionnaire of Butler et al. (1983). The descriptive statistics were used for descriptive analysis of data and the multiple regression and internal consistency were used to investigate the testing of the hypotheses. **Results:** The results indicated that the interpretation bias and post-event processing with 13.4% of the variance could predict the social anxiety. interpretation bias ($\beta=0/24$, $P<0/01$) and post-event processing ($\beta=0/14$, $P<0/05$) They were able to predict social anxiety. **Conclusions:** Since post-event processing and interpretation bias can be related to social anxiety. Therefore, for predicting and treating students' social anxiety, the mentioned variables can also be targeted and students can be taught ways to deal with social anxiety.

Key words: Focus of Attention, Interpretation Bias, Post-Event Processing, Social Anxiety, Students

Citation: Hedayati, F., & Torkan2, H. (2021). Predicting Multiple Relationships of Attention, Post-Event Processing and Interpretation (Self Related) with Social Anxiety of Isfahan Students. *Quarterly of Applied Psychology*, 15(1):25-47.

مقاله پژوهشی

پیش‌بینی رابطه چندگانه کانون توجه، پردازش پس‌رویدادی و سوگیری تعبیر (مربوط به خود) با اضطراب اجتماعی دانشجویان شهر اصفهان

فاطمه هدایتی^۱ و هاجر ترکان^{۲*}

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی واحد خوراسگان دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان.

۲. استادیار گروه روان‌شناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان، خوراسگان، اصفهان، ایران. ایمیل: h.torkan@khuisf.ac.ir

چکیده

هدف: هدف پژوهش تعیین روابط چندگانه کانون توجه، پردازش پس‌رویدادی و سوگیری تعبیر (مربوط به خود) با اضطراب اجتماعی در دانشجویان شهر اصفهان است. **روش:** پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانشجویان شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ تشکیل می‌دهند و در مجموع نمونه‌ای مشتمل بر ۲۳۷ نفر دانشجوی (۹۶ مرد و ۱۴۱ زن) با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای ساده تصادفی از بین دانشگاه‌های شهر اصفهان انتخاب شدند و سپس به پرسشنامه اضطراب اجتماعی کانور و همکاران (۲۰۰۲)، پرسشنامه کانون توجه وودی، چامبلس و گلاس (۱۹۹۷)، پرسشنامه پردازش پس از رویداد (۲۰۰۰)، فرم تجدیدنظر شده پرسشنامه تعبیر باتلر و همکاران (۱۹۸۳)، پاسخ دادند. در مطالعه حاضر برای تحلیل توصیفی داده‌ها از آمار توصیفی و برای بررسی آزمون فرضیه‌ها از همبستگی درونی و رگرسیون چندگانه استفاده شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که سوگیری تعبیر پردازش پس‌رویدادی با ۱۳/۴ درصد واریانس قادر به پیش‌بینی اضطراب اجتماعی است. سوگیری تعبیر ($\beta=0/24, p<0/01$) و پردازش پس‌رویدادی ($\beta=0/14, p<0/05$) توانایی پیش‌بینی اضطراب اجتماعی را داشتند. **نتیجه‌گیری:** از آنجایی که پردازش پس‌رویدادی و سوگیری تعبیر می‌تواند با اضطراب اجتماعی رابطه داشته باشد؛ بنابراین می‌توان برای پیش‌بینی و درمان اضطراب اجتماعی دانشجویان متغیرهای مذکور را نیز هدف قرارداد و راه‌های مقابله با اضطراب اجتماعی را به دانشجویان آموزش داد.

کلیدواژه‌ها: اضطراب اجتماعی، پردازش پس‌رویدادی، دانشجویان، سوگیری تعبیر، کانون توجه

استناد به این مقاله: هدایتی، فاطمه، و ترکان، هاجر. (۱۴۰۰). پیش‌بینی رابطه چندگانه کانون توجه، پردازش پس‌رویدادی و سوگیری تعبیر (مربوط به خود) با اضطراب اجتماعی دانشجویان شهر اصفهان. فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی، ۱۵ (۱ پیاپی ۵۷): ۴۷-۲۵.

مقدمه

انسان موجودی اجتماعی است و داشتن ارتباط با هم‌نوعان و مورد تصدیق واقع‌شدن توسط دیگران از جمله نیازهای اصلی اوست، بنابراین به‌خاطر اهمیت روابط اجتماعی، به‌طور طبیعی از ارزیابی منفی توسط دیگران، همواره می‌ترسد؛ براین اساس ظهور ناسازگارانه‌ی این نگرانی انطباقی تحولی را «اختلال اضطراب اجتماعی»^۱ نامیده‌اند (هافمن، ۲۰۱۰). اختلال اضطراب اجتماعی به‌عنوان هراس اجتماعی نیز شناخته می‌شود (ون گلیسچینسکی، ویلاتزکی، استانگیر، هایلر، هویر، لیبینگ و همکاران، ۲۰۱۸). اختلال اضطراب اجتماعی نشانگان عصبی روانشناختی پیچیده‌ای است که در طبقه‌بندی بین‌المللی اختلالات روانی، طبقه تشخیصی مستقلی را تشکیل می‌دهد (هیمبرگ، هافمن، لیوووتیز، اسکینر، اسمیت، استین و همکاران، ۲۰۱۴). بنابر تعریف انجمن روانپزشکی آمریکا^۲ (۲۰۱۳)، خصیصه اصلی آن ترس شدید و دائمی از موقعیت‌هایی می‌باشد که در آن‌ها فرد در جمع دیگران قرار می‌گیرد یا باید جلوی آن‌ها کاری انجام دهد. این افراد از هرگونه موقعیت اجتماعی که فکر می‌کنند ممکن است در آن یک رفتار خجالت‌آور داشته باشند یا هرگونه وضعیتی که فکر می‌کنند در آن مورد ارزیابی منفی دیگران قرار می‌گیرند می‌ترسند و سعی می‌کنند از آن‌ها دور باشند (محمدی مصیری، حاجلو، ابوالقاسمی، ۱۳۹۴).

شروع این اختلال از سنین کودکی و نوجوانی است به‌ویژه این اختلال در دوران جوانی در دامنه سنی ۱۸-۲۹ سال شیوع بسیار بالایی دارد (ریگارام و ماتیس، ۲۰۱۴). این اختلال نرخ شیوع بالایی دارد به‌طوری‌که در ایالات متحده تقریباً در ۱۲٪ از بزرگسالان دیده می‌شود (تیلور، لاندس - ویزن برگر، کولین، مولکووین، جانسون، گابریل و بلاچ، ۲۰۱۸). تحقیقات نشان داده است ۸۱٪ افراد مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی اختلال دیگری نیز دارند (هادسون، رای، لاینهام، مک‌لان، ماتریچ و اسکینرینگ، ۲۰۱۵). تحقیقات سال‌های اخیر نشان داده است که سوگیری توجه، نقش قابل توجهی را در سبب‌شناسی و تداوم اختلالات اضطرابی ایفا می‌کند (کوآرت و الندیگ، ۲۰۱۱). در رویکرد پردازش اطلاعات، توجه ماهیت شناختی دارد و به معنای تمرکز انتخابی بر روی بخشی از اطلاعات است (هرنگهان و السون، ۱۳۹۵). کانون توجه^۳ به دو عامل کانون توجه متمرکز بر خود^۴ و کانون توجه متمرکز بر دیگران^۵ تقسیم‌بندی می‌شود. توجه متمرکز بر خود و ارزیابی رفتار خویش، بخشی از تلاش نادرست فرد برای جلوگیری از دستپاچگی و تحقیر است. توجه

¹ Social anxiety

² American Psychiatric Association (APA)

³ Focused – Attention

⁴ Self- focused Attention

⁵ External-focused Attention

به خود، دسترسی افراد مبتلا به هراس اجتماعی را به افکار و احساسات خود افزایش داده و با عملکرد آن‌ها تداخل می‌کند (کلارک و ولز، ۱۹۹۵).

کلارک و ولز (۱۹۹۵) این موضوع اشاره کردند که در طول شرایط اجتماعی، افراد مضطرب اجتماعی تقریباً به طور انحصاری بر روی افکار منفی تمرکز می‌کنند، از دید یک ناظر و احساسات جسمانی ناخوشایند نظیر تپش و تعریق استفاده می‌کنند. این توجه داخلی بیش از حد توجه معطوف به خود نامیده شد و همچنین کلارک و ولز متوجه شدند که این پردازش، فرایند اضطراب اجتماعی را افزایش می‌دهد. به طوری که این مشغولیت ذهنی با توانایی‌های افراد در پردازش اطلاعات محیطی تداخل پیدا می‌کند (تومیتا، ایمایی، کانایاما، کامانو، ۲۰۱۹).

اختلال اضطراب اجتماعی می‌تواند بر فرایندهای شناختی دیگر نیز تأثیر منفی بگذارد. یکی دیگر از فرایندهای شناختی، شامل مرور جزئی‌نگرانه تعامل اجتماعی است و تحت عنوان پردازش پس از رویداد^۱ (سک، سنچز و تیمپانو، ۲۰۱۶) نام‌گذاری شده است. پردازش بعد از رویداد به بررسی مفصل عملکرد فرد بعد از اجتماع اشاره می‌کند (باکتر و دین، ۲۰۱۶^۲). به عبارتی؛ پردازش پس رویدادی مفهومی از نشخوار فکری است که مرتبط با ادراک ضعیف و اشتباهات متعلق به عملکرد اجتماعی فرد می‌باشد (زو و ابوت، ۲۰۱۲). کلارک و ولز (۱۹۹۵) بیان کردند در طول این پردازش، افراد عملکرد گذشته خود را در هنگام ورود به موقعیت‌های اجتماعی جدید یادآوری و تجزیه و تحلیل می‌کنند (کاتز، کاشین، وراسینگ و رکتور، ۲۰۱۹).

در زندگی روزمره موقعیت‌های اجتماعی مبهمی وجود دارد که می‌توان آن‌ها را به روش‌های مختلفی تفسیر کرد، اما افراد مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی به طور معمول به جای تفسیرهای مثبت، تفسیرهای منفی و سوگیرانه را اتخاذ می‌کنند (موبینی، ۲۰۱۰). سوگیری تعبیر^۳، یکی از انواع سوگیری‌ها در پردازش اطلاعات و از جمله موضوعات جالب در ارتباط با اختلالات اضطرابی، به‌ویژه اختلال اضطراب اجتماعی می‌باشد. سوگیری تعبیر به‌عنوان گرایش به تعبیر و تفسیر موقعیت‌های مبهم به شیوه‌ای کاملاً منفی و تهدیدآمیز تعریف شده است که دارای دو مؤلفه خودارزیابی منفی (سوگیری تعبیر مربوط به خود) و ادراک ارزیابی منفی توسط دیگران (سوگیری تعبیر مربوط به دیگران) است (لیوارت، وندرهیدن و گرت، ۲۰۱۳). در نتیجه، یک چرخه معیوب، منجر به حفظ و تشدید اختلال در اضطراب اجتماعی می‌شود. به این ترتیب، گرایش تفسیر می‌تواند به‌عنوان میانجی رابطه بین اضطراب اجتماعی و نشانه‌های اضطراب اجتماعی مربوط به وضعیت‌های اجتماعی خاص عمل کند (چن، میلن، دایمان، کیمپز، ۲۰۱۸)؛ بنابراین سوگیری

¹ Post Event Processing

³ interpretation Bias

² Buckne & Dean

تفسیر به‌عنوان یک عامل خطر در آسیب‌شناسی اختلال اضطراب اجتماعی دارای اهمیت است (خلیلی طرقله، صالحی فدردی، امین یزدی و انصاری، ۱۳۹۲). از آنجا که مطالعات در زمینه سوگیری‌های شناختی نشان دادند که فرایندهای توجهی در شکل‌گیری و ماندگاری اضطراب اجتماعی نقش مهمی را ایفا می‌کنند، از این رو، بررسی و فهم این فاکتورهای شناختی و مکانیسم‌های زیربنایی آن‌ها برای بهبود روند سنجش و درمان مفید می‌باشد (بابایی، ۱۳۹۳).

دانشگاه محیطی اجتماعی است که در آن افراد ناگزیر به برقراری ارتباط، مشاهده شدن و گاهی ارائه دادن در حضور دیگران هستند. بسیاری از افراد مبتلا به این اختلال تا زمان ورود به دانشگاه این مشکل را نمی‌شناسند. آن‌ها ممکن است برای اولین بار در مواجهه با مقتضیات و تکالیف دانشگاه با مشکل مواجه شوند. با توجه به اهمیت تعاملات در دانشگاه، این اختلال می‌تواند برای دانشجویان باعث ایجاد مشکلات و ازدست‌دادن فرصت‌های پیشرفت زیادی شود؛ لذا درمان این اختلال در دانشجویان باید به طور خاص مورد توجه قرار گیرد (مهدی یار، دادفرنی، رحیمی و هادیان‌فر، ۱۳۹۸). اختلال اضطراب اجتماعی موجب بد کارکردی در زندگی و همچنین کاهش کیفیت زندگی می‌شود (دریمان، گاردنر، ویکز و هیمبرگ، ۲۰۱۶) و همچنین اختلال قابل توجهی در زندگی اجتماعی، شغلی و تحصیلی ایجاد می‌کند (بالدوین، آساکورا، کویاما، هایانو و همکاران، ۲۰۱۶).

در همین راستا پژوهش‌های مختلفی به رابطه شناخت‌های منفی با اختلال اضطراب اجتماعی اشاره کرده‌اند.

به‌عنوان مثال چیو، کلارک و لی (۲۰۲۱) در پژوهش خود که بر روی ۶۱۴ نوجوان مضطرب انجام شد نشان دادند که شناخت‌های اجتماعی منفی، رفتارهای ایمنی، توجه متمرکز بر خود به طور مستقل، و پردازش پس از رویداد به طور غیرمستقیم، سطح احتمالی اضطراب اجتماعی را بیش از تأثیر سطح پایه اضطراب اجتماعی پیش‌بینی می‌کند. فردوسی، بابائی و بهزاد پور (۱۳۹۸) در پژوهشی که بر روی ۴۰۰ دانشجو انجام دادند نشان دادند که باورهای منفی درباره نگرانی و همچنین تنبیه و کنترل اجتماعی شدت علائم اضطراب اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج پژوهش وونگ، مک اووی و رابی (۲۰۱۹) که بر روی ۳۰۶ فرد دارای اختلال اضطراب اجتماعی انجام شد، نشان داد که عوامل افکار تکراری، به طور متوسط ارتباط معنادار زیادی با اضطراب اجتماعی و اختلال در زندگی روزمره دارد. نتایج مطالعه کراون (۲۰۱۵) نشان داد که بین توجه متمرکز بر خود، و ترس از ارزیابی مثبت و منفی با اضطراب اجتماعی، رابطه مثبت معناداری وجود دارد. کلارک و هینریچسن (۲۰۰۳) نیز در پژوهش خود دریافتند افرادی که از پردازش انتظاری استفاده می‌کنند به طور معناداری قبل از موقعیت اجتماعی اضطراب بالاتری را نسبت

به کسانی که از پردازش انتظاری استفاده نمی‌کنند، تجربه می‌کنند. همچنین ولز و پاپاجورجیو (۲۰۰۱) در پژوهش خود دریافتند که افراد مبتلا به هراس اجتماعی با آگاهی از افزایش ضربان قلب خود در طول یک گفتگو، دچار افزایش علائم اضطرابی، توجه متمرکز بر خود و افزایش افکار منفی می‌شوند. اگرچه پژوهش‌هایی در زمینه مداخلات درمانی این اختلال و همچنین بررسی عوامل همبسته با آن صورت گرفته، لیکن بررسی چندگانه عوامل متعدد روان‌شناختی در آن‌ها کمتر مشاهده می‌شود و با توجه به پیچیدگی سبب‌شناسی این اختلال، ضروری است تا به شکل هم‌زمان به بررسی عوامل مرتبط و پیش‌بین‌های این اختلال در افراد مبتلا پرداخته شود. بنابراین با توجه به اینکه اختلال اضطراب اجتماعی از شایع‌ترین مشکلات نوجوانان و جوانان است و تأثیرات نامطلوب و مخربی برای نوجوانان و جوانان دارد و با عنایت به اینکه در زمینه پیش‌بینی رابطه چندگانه کانون توجه، پردازش پس رویدادی و سوگیری تعبیر (مربوط به خود) با اضطراب اجتماعی پژوهشی صورت نگرفته و این پژوهش جزء اولین پژوهش‌ها در این زمینه است؛ لذا پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی رابطه چندگانه کانون توجه، پردازش پس رویدادی و سوگیری تعبیر (مربوط به خود) با اضطراب اجتماعی دانشجویان شهر اصفهان انجام شد تا فرضیه‌های زیر را آزمون کند.

۱. بین ابعاد کانون توجه (مقیاس کانون توجه متمرکز بر خود، مقیاس کانون توجه بیرونی) با اضطراب اجتماعی در دانشجویان رابطه وجود دارد.
۲. بین پردازش پس رویدادی با اضطراب اجتماعی در دانشجویان رابطه وجود دارد.
۳. بین سوگیری تعبیر (مربوط به خود) با اضطراب اجتماعی در دانشجویان رابطه وجود دارد.

روش

این پژوهش از نوع همبستگی-توصیفی است. جامعه آماری پژوهش حاضر را دانشجویان شهر اصفهان در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ تشکیل می‌دادند. با توجه به گستردگی جامعه موردنظر، برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به شیوه تصادفی استفاده شد. بدین منظور برای هر خرده مقیاس، ۱۵ نفر انتخاب شدند، زیرا در پژوهش‌های همبستگی لازم است به ازای ورود هر متغیر، ۱۵ نفر وارد پژوهش شوند (تاپاچینک فیدل، ۲۰۱۲). در نهایت نمونه‌ای مشتمل بر ۲۳۷ نفر (۱۴۱ زن و ۹۶ مرد) از دانشجویان از دانشگاه‌های اصفهان، پیام نور، آزاد انتخاب شدند. ملاک‌های ورود عبارت بودند از: دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های اصفهان، پیام نور مرکزی و دانشگاه آزاد خوراسگان و نیز تمایل به شرکت در پژوهش و ملاک‌های خروج عبارت بودند: ارائه پاسخ ناقص به پرسشنامه. بدین منظور پس از بیان اطمینان از رازداری

و حفظ حریم خصوصی و کسب رضایت از آزمودنی‌ها، پرسشنامه‌ها بین دانشجویان توزیع شد. در نهایت داده‌ها با نرم افزار SPSS-24 با روش آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تجزیه و تحلیل شد.

ابزار پژوهش

پرسشنامه اضطراب اجتماعی^۱: این پرسشنامه توسط کانور و همکاران (۲۰۰۲) به منظور ارزیابی اضطراب اجتماعی یا اضطراب اجتماعی تهیه شده است. این پرسشنامه، یک مقیاس خودسنجی ۱۷ ماده‌ای است که دارای سه مقیاس فرعی ترس (۶ ماده) واجتباب (۷ ماده) و ناراحتی فیزیولوژیکی (۴ ماده) است و هر ماده براساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای، درجه بندی می‌شود. براساس نتایج به دست آمده برای تفسیر نمرات، نقطه برش ۴۰ با کارایی دقت تشخیص ۸۰ درصد و نقطه برش ۵۰ با کارایی ۸۹ درصد، افراد مبتلا به هراس اجتماعی را از افراد غیرمبتلا متمایز می‌کند (فتحی آشتیانی، ۱۳۸۸). ویژگی‌های روانسنجی این پرسشنامه، به این قرار است که پایایی به روش بازآزمایی گروه‌هایی با تشخیص اختلال اضطراب اجتماعی، برابر ضریب همبستگی ۰/۷۸ تا ۰/۸۹ است و همسانی درونی یا ضریب آلفا در گروه افراد بهنجار برای کل مقیاس، برابر ۰/۹۴ گزارش شده است (سلاجقه و بخشانی، ۱۳۹۳). در این پژوهش آلفای کرونباخ کل پرسشنامه (۰/۹۳) به دست آمد.

پرسشنامه کانون توجه^۲: این پرسشنامه به وسیله وودی، چامبلس و گلاس (۱۹۹۷) ساخته شده و دارای دو زیر مقیاس با پرسش‌های مدرج پنج نمره‌ای است. زیر مقیاس‌های این پرسشنامه عبارتند از: مقیاس کانون توجه متمرکز بر خود (سوالات ۱ تا ۵) و مقیاس کانون توجه بیرونی (سوالات ۶ تا ۱۰) (چامبلس و گلاس، ۱۹۹۷). آزمودنی‌ها به گویه‌های پرسشنامه بر پایه تصور تعامل اجتماعی پیشین پاسخ می‌دهند. هر گویه شامل یک مقیاس ۵ درجه‌ای است که نشان می‌دهد تاچه اندازه کانون توجه آزمودنی با عبارت‌ها هماهنگ است. نمره‌های هر زیر مقیاس با میانگین پنج گویه مقایسه می‌شود. امتیازات بالاتر در هر بعد نشان‌دهنده تمرکز بیشتر توجه فرد پاسخ‌دهنده در آن بعد از کانون توجه خواهد بود و برعکس. خیر و همکاران (۱۳۸۶) ضریب آلفای کرونباخ را برای زیر مقیاس‌های توجه متمرکز بر خود و کانون توجه بیرونی به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۸۶ به دست آورده‌اند. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ برای عامل کانون توجه متمرکز بر خود (۰/۷۳) و برای عامل توجه بیرونی (۰/۸۲) است.

¹ Social Anxiety Questionnaire

² Focus Of Attention Questionnaire

پرسشنامه پردازش پس از رویداد^۱: این پرسشنامه توسط راجمن و همکاران (۲۰۰۰) ساخته شده است. پرسشنامه از ۱۳ سؤال تشکیل شده و دارای ضریب پایایی ۰/۸۷ است. حداکثر نمره ۱۳۰۰ و حداقل نمره صفر است. نمره بالا نشان‌دهنده حداکثر درگیری در پردازش پس از رویداد است. سؤال پنج و نه به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. بساک‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) در بررسی ویژگی‌های روانسنجی نسخه تجدیدنظرشده پرسشنامه پردازش پس از رویداد، پایایی آلفای کرونباخ ۰/۷۹ و روایی ملاکی از طریق همبستگی این ابزار با پرسشنامه نگرانی پن استیت ۰/۲۴۹ به دست آمد. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ کلی پرسشنامه برابر (۰/۸۴) است.

فرم تجدیدنظرشده پرسشنامه تعبیر^۲: نسخه اصلی این پرسشنامه در سال ۱۹۸۳ توسط باتلر و همکاران (۱۹۸۳) برای مقایسه تعبیر رویدادها در دو گروه افراد مبتلا به سوگیری تعبیر در افراد مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی، این پرسشنامه را از نظر محتوایی، شکل و ماده‌ها باز بینی نمودند و فرم نهایی یا تجدید نظر شده خود را ارائه کردند. فرم تجدید نظر شده پرسشنامه دارای دو نسخه مربوط به خود (۲۲ ماده) و مربوط به دیگران (۲۲ ماده) است و هر نسخه نیز خود دارای مقیاس‌های فرعی رویدادها یا سناریوهای اجتماعی (۱۵ ماده) و رویدادها یا سناریوهای غیراجتماعی (۷ ماده) است. در پژوهش عبدی (۲۰۰۳) همسانی درونی هر دو نسخه مربوط به خود و مربوط به دیگران به کمک روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۳ و ۰/۷۹ گزارش شد. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ کلی پرسشنامه برابر (۰/۸۴) است.

شیوه اجرا

برای اجرای این پژوهش بعد از تعیین جامعه و نمونه‌ی آماری، ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات آماده گردید. سپس معرفی‌نامه‌ای از طرف گروه آموزش دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان (خوراسگان) برای دانشگاه‌های پیام نور مرکزی، دانشگاه آزاد خوراسگان و دانشگاه اصفهان اخذ شد و پس از هماهنگی با ریاست دانشگاه‌های مربوطه، چند دانشکده به صورت تصادفی انتخاب و از بین دانشکده‌های انتخاب شده چند کلاس و از این کلاس‌ها تعدادی دانشجو انتخاب شدند و با کسب رضایت از دانشجویان پرسشنامه‌ها تکمیل شدند.

یافته‌ها

¹ Post Event Processing Questionnaire

² Interpretation bias Questionnaire

از بین ۲۳۷ نفر اعضای گروه مورد مطالعه، ۴۰/۵ درصد را پسران و ۵۹/۵ درصد را دختران تشکیل داده‌اند. همچنین ۹۴ نفر (معادل ۳۹/۷ درصد) در دانشگاه اصفهان، ۶۴ نفر (معادل ۲۷ درصد) در دانشگاه پیام نور اصفهان، ۵۹ نفر (معادل ۲۴/۹ درصد) در دانشگاه آزاد اصفهان مشغول به تحصیل بوده‌اند و ۲۰ نفر (معادل ۸/۴ درصد) نیز محل تحصیل خود را اعلام نکرده‌اند. در ادامه میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی پیرسون مقیاس‌های مورد مطالعه در جدول شماره ۱ آورده شده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی پیرسون مقیاس‌های مورد مطالعه

متغیرهای پژوهش	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵
۱. اضطراب اجتماعی	۲۰/۵۴	۱۱/۰۲	۱/۰۰				
۲. پردازش پس‌رویداری	۶۵۶/۴۵	۲۰۲/۸۱	۰/۱۶*	۱/۰۰			
۳. سوگیری تعبیر	۱۵/۱۲	۲/۹۱	۰/۲۶**	۰/۰۳	۱/۰۰		
۴. کانون توجه متمرکز خود	۱۵/۴۷	۳/۷۸	-۰/۰۸	۰/۱۸**	۰/۱۲	۱/۰۰	
۵. کانون توجه بیرونی	۱۳/۹۷	۲/۲۷	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۰۷	-۰/۴۸**	۱/۰۰
					۰/۱۲<**		<۰/۰۵p*

با توجه به جدول شماره ۱. اضطراب اجتماعی رابطه مثبت معناداری با سوگیری تعبیر با ضریب همبستگی ۰/۲۶ دارد ($P < ۰/۰۱$) و رابطه مثبت معناداری با پردازش پس‌رویداری با ضریب همبستگی ۰/۱۶ دارد ($P < ۰/۰۵$). این بدین معناست که که با بالا بودن سوگیری تعبیر و پردازش پس‌رویداری در بین افراد، نمره اضطراب اجتماعی دانشجویان نیز بالا خواهد بود. برای پیش‌بینی اضطراب اجتماعی توسط مقیاس‌های پردازش پس‌رویداری، سوگیری تعبیر، کانون توجه متمرکز خود و کانون توجه بیرونی از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شده است. در این مدل، اضطراب اجتماعی به عنوان متغیر ملاک و مقیاس‌های پردازش پس‌رویداری، سوگیری تعبیر، کانون توجه متمرکز خود و کانون توجه بیرونی به عنوان متغیر پیش‌بین وارد معادله شده است. نتایج مدل رگرسیونی در جدول شماره ۲ آورده شده است.

جدول ۲. پیش‌بینی اضطراب اجتماعی توسط کانون توجه، رفتارهای اجتماعی - انتظاری، پردازش پس‌رویدادی و سوگیری تعبیر

گام	مقدار ثابت و متغیر پیش‌بین	B	SE	β	t	P	R	R ²	F
اول	مقدار ثابت	۵/۷۲	۳/۶۸	-	۱/۵۵	۰/۱۲	۰/۲۵۹	۰/۰۶۷	۱۶/۸۵**
	سوگیری تعبیر	۰/۹۸	۰/۲۴	۰/۲۶	۴/۱	۰/۰۰۱			
دوم	مقدار ثابت	۰/۹	۴/۲۲	-	۰/۲۱	۰/۸۳	۰/۲۹۵	۰/۰۸۷	۱۱/۱۳**
	سوگیری تعبیر	۰/۹۶	۰/۲۴	۰/۲۵	۴/۰۷	۰/۰۰۱			
	پردازش پس‌رویدادی	۰/۰۰۸	۰/۰۰۳	۰/۱۴	۲/۲۶	۰/۰۲			

۰/۰۱ p<***

چنان‌که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود، از میان کانون توجه، پردازش پس‌رویدادی و سوگیری تعبیر، در گام اول، سوگیری تعبیر با ضریب برابر با ۰/۲۶ ($p < ۰/۰۱$, $\beta = ۰/۲۶$) قادر به پیش‌بینی اضطراب اجتماعی بوده و توانسته ۶/۷ درصد از واریانس این متغیر را تبیین نماید. در گام دوم، پردازش پس‌رویدادی با ضریب برابر با ۰/۱۴ ($p < ۰/۰۵$, $\beta = ۰/۱۴$) در کنار سوگیری تعبیر با ضریب برابر با ۰/۲۵ ($p < ۰/۰۱$, $\beta = ۰/۲۵$) افزوده شده و واریانس تبیین شده اضطراب اجتماعی را به ۸/۷ درصد رسانده است. از این مقدار واریانس تبیین شده، ۲ درصد واریانس انحصاری افزوده مربوط به افزوده شدن پردازش پس‌رویدادی بوده است؛ بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر این‌که کانون توجه (کانون توجه متمرکز بر خود و کانون توجه بیرونی)، پردازش پس‌رویدادی و سوگیری تعبیر با اضطراب اجتماعی رابطه دارند، به این صورت تأیید می‌شود که از میان کانون توجه، پردازش پس‌رویدادی و سوگیری تعبیر، طی دو گام، سوگیری تعبیر و پردازش پس‌رویدادی پیش‌بینی‌کننده اضطراب اجتماعی هستند. معادله رگرسیون نهایی برای پیش‌بینی اضطراب اجتماعی در گام دوم تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام به شرح زیر است.

$$(\text{پردازش پس‌رویدادی}) + ۰/۱۴ + (\text{سوگیری تعبیر}) + ۰/۲۵ + ۰/۹ = \text{اضطراب اجتماعی}$$

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان بیان داشت که اضطراب اجتماعی رابطه مثبت معناداری با پردازش پس‌رویدادی و سوگیری تعبیر داشته است. همچنین پردازش پس‌رویدادی در کنار سوءگیری تعبیر توانسته‌اند ۸/۷ درصد از واریانس اضطراب اجتماعی را تبیین نمایند. این یافته‌ها

با یافته‌های چپو، کلارک و لی (۲۰۲۱) که نشان دادند که شناخت‌های اجتماعی منفی، رفتارهای ایمنی، توجه متمرکز بر خود بطور مستقل، و پردازش پس از رویداد به‌طور غیرمستقیم، سطح احتمالی اضطراب اجتماعی را بیش از تأثیر سطح پایه اضطراب اجتماعی پیش‌بینی می‌کند و همچنین ولز و پاپاجورجیو (۲۰۰۱) در پژوهش خود دریافتند که افراد مبتلا به هراس اجتماعی با آگاهی از افزایش ضربان قلب خود در طول یک گفتگو، دچار افزایش علائم اضطرابی، توجه متمرکز بر خود و افزایش افکار منفی می‌شوند و علاوه بر این چن، مایلن، دایمان و کیمیز (۲۰۱۸) معتقدند گرایش تفسیر می‌تواند به‌عنوان میانجی رابطه، بین اضطراب اجتماعی و نشانه‌های اضطراب اجتماعی مربوط به وضعیت‌های اجتماعی خاص عمل کند همسو است.

در تبیین نتایج به دست آمده می‌توان این‌طور بیان کرد که افراد زمانی که مفروضه‌های اشتباهی در مورد خود و جهان اجتماعی دارند، دچار سوگیری تعبیر رویدادها می‌شوند. در نهایت این امر موجب ارزیابی منفی از موقعیت‌های اجتماعی می‌شود که خود عامل افزایش اضطراب و اختلال در علائم شناختی، رفتاری و جسمانی می‌شود و عامل دیگری که می‌تواند به سوگیری تعبیر کمک کند پردازشی است که افراد پس از وقوع رویداد دارند. به عبارتی سوگیری تفسیر، منفی و مرتبط با تهدید می‌باشد که این امر موجب می‌شود فرد قبل از قرارگرفتن در یک موقعیت، تمام تجاربی را که از قبل به دست آورده و یا حتی در ذهن خود به آن پرداخته است را به یاد آورد و با قرارگرفتن در موقعیت به جزئیات هر چه بیشتر تمرکز کند و نشانه‌هایی در تأیید رویدادهای ذهنی خود بیابد.

کراون (۲۰۱۵)، در پژوهش خود دریافت که ارتباطات مثبت معناداری بین خصیصه اضطراب اجتماعی، توجه متمرکز بر خود، ترس از ارزیابی مثبت و منفی وجود دارد. همچنین باوتیستا و هپ (۲۰۱۵) نیز دریافتند که آزمودنی‌های دارای اضطراب اجتماعی سطح بالا در مقایسه با آزمودنی‌های دارای اضطراب اجتماعی پایین، افکار متمرکز بر خود بیشتر، افکار منفی بیشتر و حالت اضطراب بیشتر را در پاسخ به افزایش بازخورد و ارزیابی منفی تجربه می‌کنند.

در واقع افراد با درگیرشدن در پردازش پس از رویداد که سوگیری منفی دارد، امکان دارد رویارویی‌های اجتماعی را به عنوان یک ناکامی دیگر ادراک کنند که این امر می‌تواند ادراک بی‌کفایتی و اضطراب فرد را در تعاملات اجتماعی آینده تشدید کند. به عبارتی در یک رویداد اجتماعی، افراد مضطرب اجتماعی یک مرور ذهنی جز به جز از آن رویداد انجام می‌دهند، این مرور ذهنی احساس اضطراب فرد و خودارزیابی منفی که در طول رویداد مورد پردازش قرار گرفته است را تحت سلطه خود قرار می‌دهد و باعث افزایش برجستگی باورهای منفی فرد می‌شود. در

نتیجه، پایداری بیشتر این باورها منجر به افزایش پیش‌بینی اضطراب، اثر منفی و تفسیرهای منفی از شرایط اجتماعی می‌شود.

در مورد رابطه معنادار اضطراب اجتماعی با سوگیری تعبیر می‌توان چنین مطرح کرد که از میان عوامل شناختی، سوگیری تعبیر و ترس از ارزیابی منفی از جمله عوامل مهم در اختلال اضطراب اجتماعی هستند (داداش‌زاده، یزدان دوست، غرابی و اصغرنژاد، ۲۰۱۲). گرجیان و عبداللهی (۱۳۹۵) در مطالعه خود دریافتند، سوگیری تعبیر در افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی بیش از افراد بهنجار است و تخمین شناختی و کارکردهای اجرایی در افراد دارای اختلال اضطراب اجتماعی نسب به افراد سالم دارای نقص است. دانشجویان با اختلال اضطراب اجتماعی نسبت به گروه بهنجار، در مؤلفه‌های کارکردهای اجرایی، سوگیری شناختی و سوگیری تعبیر عملکرد ضعیف‌تری دارند. در واقع می‌توان گفت افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی به ارزیابی ذهنی دیگران از خود گرایش دارند. این‌گونه افراد شایستگی‌های عملکرد خود و تأیید یا عدم تأیید دیگران را بر اساس تفسیر خود از رفتار مبهم دیگران مورد قضاوت قرار می‌دهند.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به اجرای این پژوهش تنها محدود به منطقه جغرافیایی اصفهان نام برد و لذا تعمیم نتایج به سایر مناطق جغرافیایی باید با احتیاط صورت گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی، جهت مقایسه نمونه دانشگاهی با نمونه بالینی، ارتباط این متغیرها روی نمونه بیماران مضطرب اجتماعی مراجعه کننده به کلینیک‌های روانشناسی بررسی گردد. در نهایت توصیه می‌گردد تا در تحقیقات آتی از مدل‌های آماری پیشرفته همچون تحلیل عاملی و تحلیل مسیر استفاده شود و عوامل مؤثر دیگر بر اضطراب نیز بررسی شود.

موازن اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل معرفی خود به مشارکت‌کنندگان و توضیح مختصر درمورد هدف مطالعه، نحوه همکاری، هدف از تکمیل پرسشنامه، کسب اجازه از شرکت‌کنندگان جهت تکمیل پرسشنامه، اطمینان دادن به مشارکت‌کنندگان در ارتباط با حفظ حریم خصوصی و محرمانه بودن اطلاعات و همچنین اطمینان دادن به مشارکت‌کنندگان در ارتباط با رعایت اصول بی‌نامی در پیاده کردن تحلیل و گزارش و نشر اطلاعات به صورت کامل رعایت شده است.

سپاسگزاری

از مسئولان دانشگاه‌های اصفهان، پیام‌نور اصفهان و خوراسگان و همچنین دانشجویانی که در انجام این پژوهش یاری رسانده‌اند، تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- بابایی، زهرا (۱۳۹۳). عاطفه مثبت و نقش میانجی توجه متمرکز بر خود و کنترل توجه در پیش‌بینی شدت علائم اضطراب اجتماعی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی تهران. [پیوند]
- حسینی رمقانی، نسرین‌السادات، هادیان فرد، حبیب، تقوی سید محمدرضا و افلاک سیر، عبدالعزیز. (۲۰۱۵). مقایسه عملکردهای اجرایی در دانش‌آموزان دختر مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی و دانش‌آموزان بهنجار شهر شیراز. مجله پزشکی بالینی ابن سینا (مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان)، (دوره ۲۲، شماره ۳)، مسلسل ۷۷. ۲۴۷-۲۳۷. [پیوند]
- خلیلی طرهبه، صائم، صالحی فدردی، جواد، امین یزدی، سید امیر و انصاری، زهره. (۱۳۹۱). تفسیر موقعیت‌های اجتماعی مبهم در اضطراب اجتماعی: کاربرد تکلیف رایانه‌ای سنجش سوگیری تفسیر. مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان، (دوره ۲۰، شماره ۳)، ۳۱۳-۳۰۱. [پیوند]
- فردوسی، سیما، بابایی، ز. بهزاد پور، س. (۱۳۹۸). نقش باورهای فراشناختی و راهبردهای کنترل فکر در پیش‌بینی علائم اضطراب اجتماعی در دانشجویان. مجله دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، سال ۲۰، شماره ۴، ص ۲۳-۱۵. [پیوند]
- گرگیان، فاطمه و عبداللهی، محمدحسین. (۱۳۹۵). مقایسه‌ی کارکردهای اجرایی و تخمین شناختی و سوگیری تعبیر در افراد دارای اختلال اضطراب اجتماعی و افراد سالم. فصلنامه روان‌شناسی شناختی (دوره ۴، شماره ۳)، ۴۱-۵۰. [پیوند]
- محمدی مصیری، فرهاد، حاجیلو، نادر و ابوالقاسمی، عباس. (۱۳۹۴). بررسی ارتباط بین سیستم‌های فعال‌ساز و بازداری رفتاری، دشواری در تنظیم هیجانی و کمروبی با اختلال اضطراب اجتماعی در نوجوانان بهنجار. مجله دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد (دوره ۱۷، شماره ۶)، ۱۰-۲۱. [پیوند]
- مهدی یار، منصوره، دادفرنی، شکوفه، رحیمی، چنگیز و هادیان فرد، حبیب. (۱۳۹۸). بررسی اثربخشی درمان گروهی عاطفی - عقلانی و درمان گروهی راه حل محور بر اضطراب اجتماعی در دانشجویان دانشگاه شیراز. مجله روان‌شناسی و روان پزشکی شناخت. (سال ششم، شماره ۳)، ۱۱۸-۱۲۸. [پیوند]
- هافمن، استفان، اتو، میشل. (۱۳۹۲). درمان شناختی - رفتاری اختلال اضطراب اجتماعی. ترجمه: مصطفی‌خانزاده، اسماعیل سلطانی، محسن سعدیان اصل. تهران: انتشارات آوای نور.
- هرینگهان، بی. آر و آلسون، متیو اچ. (۱۳۹۵)، «مقدمه‌ای بر نظریه‌های یادگیری»، ترجمه علی اکبر سیف. تهران: نشر دوران.

- Adera, I. M., McLean, C. P., Huppert, J. D., Davidson, J. R., & Foe, E. B. (2013). Fear, avoidance and physiological symptoms during cognitive-behavioral therapy for social anxiety disorder. *Behavior Research and Therapy*, 51(7), 352-358. [[link](#)]
- Asher M., Aderka I.M. (2018). Gender differences in social anxiety disorder. *Journal of Clinical Psychology*. 74(10):1730–1741. [[link](#)]
- Bautista, C. L., & Hope, D. A. (2015). Fear of negative evaluation, social anxiety and response to positive and negative online social cues. *Cognitive Therapy and Research* 39(5): 658-668. [[link](#)]
- Buckne, D. & Dean, K. (2016). Social anxiety and postevent processing among African-American individuals. *Anxiety, Stress, & Coping*. [[link](#)]
- Baldwin, D.S., Asakura, S., Koyama, T., Hayano, T., Hagino, A., Reines E., & Larsen, K. (2016) Efficacy of escitalopram in the treatment of social anxiety disorder: A meta-analysis versus placebo. *European Neuropsychopharmacology*, 26(6), 1062-9. [[link](#)]
- Blackie, R. A & Kocovski, N.L. (2015) Letting go of yesterday: Effect of distraction on post-event processing and anticipatory anxiety in a socially anxious sample. *Journal Cognitive Behaviour Therapy*. Volume 45, 2016 - Issue 1. [[link](#)]
- Cek, D., Sanchez, A. & Tympana, K.R. (2016). Social anxiety-linked attentional bias to threat is indirectly related to post event processing via subjective emotional reactivity to social stress. *Behavior Therapy*, in press. [[link](#)]
- Chiu, Kenny, David M. Clark, and Eleanor Leigh. (2021). Cognitive predictors of adolescent social anxiety. *Behaviour Research and Therapy*. 103801. [[link](#)]
- Clark D.M., Wells A. (1995). A cognitive model of social phobia. In: Heimberg G., Liebowitz M.R., Hope D., Scheier F., editors. *Social phobia: diagnosis, assessment, and treatment*. [[link](#)]
- Cowart, M.J.W. Ollendick, H. (2011). Attention training in social anxious children: A multiple baseline design analysis. *Journal of Anxiety Disorders*, 25, 972-977. [[link](#)]
- Craske MG, Niles AN, Burklund LJ, Wolitzky Taylor KB, Vilardaga JC, Arch JJ, et al. (2014). Randomized controlled trial of cognitive behavioral therapy and acceptance and commitment therapy for social Phobia: outcomes and moderators. *J Consult Clin Psychol*. 82(6):1034-48. [[link](#)]

- Craven, M. (2015). Effects of self-focused attention and fear of evaluation on anxiety and perception of speech performance. Ohio university. [[link](#)]
- Chen, J., Milne K, Dayman J and Kemp E. (2018). Interpretation bias and social anxiety: does interpretation bias mediate the relationship between trait social anxiety and state anxiety responses. Journal of Cognition and Emotion. 33(4):630-645 [[link](#)]
- Dadashzade, H., Yazdandoost. R., Gharayi. B., Asgharnejadfarid, A. (2012). The effectiveness of cognitive behavioral therapy and group exposure therapy on the interpretation bias and fear of negative evaluation in social anxiety disorder” Iranian journal of psychiatry and psychology. 18(1): 40-51. (Persian). [[link](#)]
- de Lijster J.M., Dieleman G.C., Utens E.M.W.J., Dierckx B., Wierenga M., Verhulst F.C. (2018). Social and academic functioning in adolescents with anxiety disorders: A systematic review. Journal of Affective Disorders. 230:108–117. [[link](#)]
- Ghazwani JY, Khalil SN, Ahmed RA. (2016). Social anxiety disorder in Saudi adolescent boys: Prevalence, subtypes, and parenting style as a risk factor. JFCM 2016;23(1):25-31. [[link](#)]
- Hafmann, S. G. (2010). Advances in the research of social anxiety and its disorder a nxiety. Anxiety, Stress, & coping. 23(3), 239- 242. [[link](#)]
- Hudson, J. L., Rapee, R. M., Lyneham, H. J., McLellan, L. F., Wuthrich, V. M., & Schniering, C. A. (2015). Comparing outcomes for children with different anxiety disorders following cognitive behavioural therapy. Behaviour Research and Therapy .72, 30-37 [[link](#)]
- Heimberg RG, Hofmann SG, Liebowitz MR, Schneier FR, Smits JA, Stein MB, et al. (2014). Social anxiety disorder in DSM-5. Journal of Depression and anxiety. 31(6):472-9. [[link](#)]
- Katz. D. Cassin S, Weerasinghe. R, Rector. N. (2019). Changes in post-event processing during cognitive behavioural therapy for social anxiety disorder: A longitudinal analysis using post-session measurement and experience sampling methodology. Journal of Anxiety Disorders. 66. 102107. [[link](#)]
- Lee, J. E. J. (2012). Personality and cultural determinants of social anxiety in Asian Americans. Ph.D. dissertation, Washington state university”. UMI dissertation publishing, ProQuest. [[link](#)]
- Lievaart M, van der Haiden C, Graerts E. (2013). Associations between Depressive Symptoms, Rumination, Over general Autobiographical

- Memory and Interpretation Bias within a Clinically Depressed Sample. *J Psyche Psych other.* 7: 554. [[link](#)]
- Mobini S. (2010). Effects of cognitive bias modification and computer aided cognitive behavior therapy on modifying attentional and interpretative biases and anticipatory social anxiety. PhD Thesis. Norfolk, UK : University of East Anglia. [[link](#)]
- Quincy J.J. Wong, Peter M. McEvoy, Ronald M. Rapee. (2019). Repetitive Thinking in Social Anxiety Disorder: Are Anticipatory Processing and Post-Event Processing Facets of an Underlying Unidimensional Construct? *Behavior Therapy*, Volume 50 Issue 3 (Pages: 571-581). [[link](#)]
- Reghuram R, Mathias J. (2014). A study on occurrence of social anxiety among nursing students and its correlation with professional adjustment in selected nursing institutions at Mangalore. Nitti University. *Journal of Health Science.* 4 (2)64-9. [[link](#)]
- Taylor, J. H., Landeros-Weisenberger, A., Coughlin, C., Mulqueen, J., Johnson, J. A., Gabriel, D. & Bloch, M. H. (2018). Ketamine for social anxiety disorder: A randomized, placebo-controlled crossover trial” *Neuropsychopharmacology* 43(2): 1-9. [[link](#)]
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th edn). Boston: Pearson Education. [[link](#)]
- Tomita . N, Imai, SH . Kanayama . Y, and Kumano. H. (2019). Relationships Between Cortically Mediated Attentional Dysfunction and Social Anxiety, Self-Focused Attention, and External Attention Bias. *Journal of Perceptual and Motor Skills.* 126(6):1101-1116 [[link](#)].
- von Glischinski M, Willutzki U, Stangier U, Hiller W, Hoyer J, Leibing E, et al. (2018). Liebowitz Social Anxiety Scale (LSAS): Optimal cut points for remission and response in a German sample”. *Clinical psychology & psychotherapy.* 25(3):465-73. [[link](#)]
- Wells, A., & Papageorgiou, C. (1998). Social phobia: Effect of external attention on anxiety, negative beliefs and perspective taking. *Behavior Therapy*, 29, 357-370. [[link](#)]
- Zou, J. B., & Abbott, M. J. (2012). Self-perception and rumination in social anxiety”. *Behavior research and therapy*, 50(4), 250-257. [[link](#)]

***

پرسشنامه هراس اجتماعی (کانور و همکاران، ۱۹۷۹)

دانشجوی گرامی:

لطفاً جملات زیر را بخوانید و مشخص کنید مسائل مطرح شده زیر طی هفته گذشته تا چه میزان برای شما مشکل ایجاد کرده است. برای هر مورد تنها یکی از گزینه‌ها را انتخاب کنید.

ردیف	عبارات	بسیار زیاد	زیاد	تا اندازه‌ای	کم	بسیار کم	هیچ وجه
۱	من از افراد صاحب قدرت و مقام می‌ترسم						
۲	از این‌که جلوی مردم سرخ شوم ناراحت هستم						
۳	مهمانی‌ها و گردهمایی‌ها مرا می‌ترساند						
۴	من از صحبت کردن با افرادی که نمی‌شناسم اجتناب می‌کنم						
۵	مورد انتقاد گرفتن خیلی مرا می‌ترساند						
۶	ترس از دستپاچه شدن موجب می‌شود تا از انجام کارها یا صحبت کردن با افراد اجتناب کنم						
۷	عرق کردن در برابر دیگران مرا آشفته می‌کند						
۸	از رفتن به مهمانی‌ها اجتناب می‌کنم						
۹	از فعالیت‌هایی که در آن‌ها مرکز توجه باشم، اجتناب می‌کنم						
۱۰	صحبت کردن با غریبه‌ها مرا می‌ترساند						
۱۱	من از صحبت کردن در حضور جمع اجتناب می‌کنم						
۱۲	من همه کار انجام می‌دهم تا مورد انتقاد قرار نگیرم						
۱۳	زمانی که با مردم هستم تپش قلبم مرا ناراحت می‌کند						
۱۴	وقتی دیگران مرا زیر نظر خود دارند، از انجام کارها دچار ترس می‌شوم						
۱۵	احساس خجالتی بودن یا احمق به نظر رسیدن از جمله ترس‌های جدی من است						
۱۶	از صحبت کردن با فردی که صاحب قدرت و مقام است اجتناب می‌کنم						
۱۷	دچار لرزش شدن در جلوی دیگران برایم ناراحت‌کننده است						

***

پرسشنامه کانون توجه

دانشجوی گرامی:

لطفاً خود را در یک موقعیت اجتماعی قرار دهید و سپس جملات زیر را بخوانید و پاسخ خود را در محل

مناسب علامت بزنید

کاملاً	زیاد	ت و ب	کمی	اصلاً	در یک تعامل اجتماعی
					۱. من روی آنچه می‌گویم یا انجام می‌دهم تمرکز می‌کنم
					۲. من به تأثیری که روی افراد می‌گذارم توجه می‌کنم
					۳. من روی سطح اضطرابم تمرکز می‌کنم
					۴. من روی واکنش‌های بدنی درونی‌ام تمرکز می‌کنم (برای مثال؛ ضربان قلب)
					۵. من روی شکست‌های اجتماعی گذشته‌ام تمرکز می‌کنم
					۶. من روی ظاهر یا لباس افراد دیگر تمرکز می‌کنم
					۷. من روی شرایط یا ویژگی‌های محیط فیزیکی تمرکز می‌کنم
					۸. من روی اینکه چگونه افراد دیگر در مورد خودشان احساس می‌کنند تمرکز می‌کنم
					۹. من روی آنچه درباره افراد دیگر فکر می‌کنم تمرکز می‌کنم
					۱۰. من روی آنچه افراد دیگر می‌گویند یا انجام می‌دهند تمرکز می‌کنم

***

پردازش پس رویدادی

دانشجوی گرامی:

لطفاً آخرین زمانی را که در موقعیت اجتماعی اضطراب‌آور قرار گرفتید را به یاد آورید و سپس با دقت به

سؤالات زیر پاسخ دهید (لطفاً توجه کنید که پاسخ مناسب را از میان گزینه‌های پیش‌رو انتخاب بفرمایید)

(۱) چه میزان اضطراب را تجربه کرده‌اید؟

۰ ۱۰٪ ۲۰٪ ۳۰٪ ۴۰٪ ۵۰٪ ۶۰٪ ۷۰٪ ۸۰٪ ۹۰٪ ۱۰۰٪

(۲) بعد از تمام شدن رویداد آیا متوجه شدید که در موردش زیاد فکر می‌کنید؟

۰ ۱۰٪ ۲۰٪ ۳۰٪ ۴۰٪ ۵۰٪ ۶۰٪ ۷۰٪ ۸۰٪ ۹۰٪ ۱۰۰٪

۳) آیا خاطرات و افکار در مورد این رویداد، حتی زمانی که نمی‌خواستید دوباره به آن فکر کنید، همچنان به ذهن

شما می‌آمد؟

۰% ۱۰% ۲۰% ۳۰% ۴۰% ۵۰% ۶۰% ۷۰% ۸۰% ۹۰% ۱۰۰%

۴) آیا تا به حال افکار مربوط به این رویداد، با تمرکز شما تداخل کرده است؟

۰% ۱۰% ۲۰% ۳۰% ۴۰% ۵۰% ۶۰% ۷۰% ۸۰% ۹۰% ۱۰۰%

۵) آیا تا به حال افکار/خاطرات در مورد این رویداد برای شما خوشایند بوده است؟

۰% ۱۰% ۲۰% ۳۰% ۴۰% ۵۰% ۶۰% ۷۰% ۸۰% ۹۰% ۱۰۰%

۶) آیا فراموش کردن این رویداد برای شما دشوار بود؟

۰% ۱۰% ۲۰% ۳۰% ۴۰% ۵۰% ۶۰% ۷۰% ۸۰% ۹۰% ۱۰۰%

۷) آیا سعی کردید در مقابل فکر کردن به این رویداد مقاومت کنید؟

۰% ۱۰% ۲۰% ۳۰% ۴۰% ۵۰% ۶۰% ۷۰% ۸۰% ۹۰% ۱۰۰%

۸) اگر بارها در مورد این رویداد فکر کردید، آیا احساسات شما درباره‌ی آن به تدریج بدتر شد؟

۰% ۱۰% ۲۰% ۳۰% ۴۰% ۵۰% ۶۰% ۷۰% ۸۰% ۹۰% ۱۰۰%

۹) اگر بارها در مورد این رویداد فکر کردید، آیا احساسات شما درباره‌ی آن به تدریج بهتر شد؟

۰% ۱۰% ۲۰% ۳۰% ۴۰% ۵۰% ۶۰% ۷۰% ۸۰% ۹۰% ۱۰۰%

۱۰) اگر بارها در مورد این رویداد فکر کردید، آیا آن را از دیدگاه خود دیدید یا از این دیدگاه که سایر افراد آن را

چگونه می‌بینند؟

** در مورد این سؤال در عبارت بالا، دور "از دید خود" یا "سایر افراد" خط بکشید **

۱۱) تا به حال فکر کرده‌اید که آیا می‌توانستید در طی این رویداد از رفتار و یا احساسات خود اجتناب کرده یا

پیشگیری کنید؟

۰% ۱۰% ۲۰% ۳۰% ۴۰% ۵۰% ۶۰% ۷۰% ۸۰% ۹۰% ۱۰۰%

۱۲) آیا تا به حال آرزو کرده‌اید که می‌توانستید ساعت را به عقب برگردانید و کار خود را دوباره، اما بهتر انجام دهید؟

۰ ۱۰٪ ۲۰٪ ۳۰٪ ۴۰٪ ۵۰٪ ۶۰٪ ۷۰٪ ۸۰٪ ۹۰٪ ۱۰۰٪

۱۳) در نتیجه این رویداد آیا اکنون شما از رویدادهای مشابه اجتناب می‌کنید؟ آیا این رویداد تصمیم به اجتناب از موقعیت‌های مشابه را در شما تقویت کرد؟

۰ ۱۰٪ ۲۰٪ ۳۰٪ ۴۰٪ ۵۰٪ ۶۰٪ ۷۰٪ ۸۰٪ ۹۰٪

***

پرسشنامه سوگیری تعبیر (مربوط به خود)

دستورالعمل:

در زیر موقعیت‌هایی وجود دارد که مردم در زندگی روزمره خود با آن‌ها مواجه می‌شوند. لطفاً هر موقعیت را با دقت بخوانید و خود را در چنین موقعیتی تجسم کنید و سپس گزینه‌ها یا تبیین‌های (الف، ب و ج) را به ترتیب اینکه اگر شما در چنین موقعیتی بودید به احتمال بیشتری به ذهن شما می‌آید، رتبه بندی کنید. عدد (۱) را به گزینه یا تبیینی بدهید که به احتمال زیاد و قبل از بقیه گزینه‌ها به ذهن شما می‌آید. عدد (۳) را به گزینه یا تبیینی بدهید که به احتمال کمتری به ذهن شما بیاید. عدد (۲) را به گزینه یا تبیین باقیمانده بدهید. لازم به ذکر است که در هر موقعیت هریک از اعداد (۱، ۲، ۳) فقط یک بار می‌توانند تکرار شوند. یعنی هر کدام از این اعداد برای یک گزینه از سه گزینه موجود در هر موقعیت اختصاص می‌یابد. لطفاً عدد مورد نظران را برای هر گزینه در طرف راست همان گزینه و داخل مربع بنویسید.

۱. به احتمال زیاد ۳. به احتمال کم ۲. گزینه باقیمانده

۱. شما گروهی از دوستانتان را می‌بینید که ناهار می‌خورند. زمانی که به آن‌ها نزدیک می‌شوید صحبتشان را قطع می‌کنند به خاطر اینکه:

الف) آن‌ها صحبتشان را به اتمام رسانده‌اند.
 ب) آن‌ها آماده می‌شوند تا از شما بخواهند به آن‌ها ملحق شوید
 ج) آن‌ها دارند در مورد شما چیزهای بدی می‌گویند

۲. فردی که مورد علاقه شماست در قرار ملاقات به شما «سلام» می‌کند. زیرا:

الف) او مایل است با شما آشنا شود
 ب) او به دیگران نیز سلام می‌کند
 ج) او برای شما احساس تأسف می‌کند

۳. شما در خیابان قدم می‌زنید، به گروهی از افراد برمی‌خورید که دور هم جمع شده‌اند و با هم صحبت می‌کنند. زمانی که شما از کنارشان می‌گذرید آن‌ها شروع به خندیدن می‌کنند.

الف) آن‌ها به شما می‌خندند
 ب) آن‌ها از لباس شما خوششان آمده است
 ج) یکی از آن‌ها یک جوک تعریف کرده است

۴. از دفتر پستی یا دبیرخانه در محل کارتان اطلاع می‌دهند که برای شما یک بسته پستی دارند.

(الف) آن بسته حاوی جزوه‌هایی است که شما سفارش داده بودید

(ب) آن بسته حاوی اطلاعاتی در مورد سودمندی‌ها و فواید عالی محصول جدید است

(ج) آن پاکت نامه اخراج شما از کارتان است

۵. شما در راهروی یک خواربارفروشی یا سوپرمارکت در حال حرکت هستید. در همان حال خانمی به شما برخورد می‌کند.

او برمی‌گردد و به طرف شما نگاه می‌کند

(الف) آن خانم سعی می‌کند تا به کالایی پشت سر شما دست پیدا کند

(ب) آن خانم سعی می‌کند تا از شما عذرخواهی کند

(ج) آن خانم از دست شما ناراحت است

۶. شما به خانه می‌رسید و نامه‌ای را در حیاط یا صندوق پستی خود پیدا می‌کنید

(الف) آن یک اخطاریه قطع برق از طرف شرکت برق برای شماست

(ب) یک آگهی تبلیغاتی از طرف رستورانی در نزدیکی خانه شما است

(ج) پیغامی است به شما که یک جایزه برنده شده‌اید.

۷. شما با گروهی از افراد ایستاده‌اید. زمانی که می‌خواهید صحبت کنید، متوجه می‌شوید که فردی با دقت به شما خیره شده است

(الف) آن فرد در وضعیت عطسه کردن است

(ب) آن فرد منتظر است تا شما چیز احمقانه‌ای بگویید

(ج) آن فرد مشتاق است تا آنچه که شما می‌خواهید بگویید را بشنود

۸. در کلاسی از شما خواسته می‌شود تا متنی را با صدای بلند بخوانید، زمانی که شما خواندن متن را تمام می‌کنید، متوجه می‌شوید که دو نفر به شما خیره شده‌اند

(الف) آن‌ها فکر می‌کنند شما متن را بد خوانده‌اید

(ب) آن‌ها به یادداشت‌های نوشته شده در تابلوی پشت سر شما نگاه می‌کنند

(ج) آن‌ها روش متن خوانی شما را پسندیده‌اند

۹. کارمندی از بانک راجع به درخواست شما جهت دریافت وام از بانک، با شما تماس تلفنی گرفته است.

(الف) وی به شما می‌گوید که برای تکمیل گزارش به اطلاعات بیشتری نیاز دارد

(ب) وی به شما می‌گوید که میزان اعتبارتان برای دریافت وام به حد کافی نیست

(ج) وی به شما می‌گوید که میزان اعتبارتان عالی است و با درخواست وام شما موافقت شده است

۱۰. شما در حال صحبت کردن با گروهی از دوستان هستید، زمانی که شما صحبت می‌کنید، متوجه می‌شوید که یکی از آن‌ها به دیگری اشاره می‌کند.

(الف) او می‌بیند که دوستانش از آنجا عبور می‌کند

(ب) او علاقه‌مند به آنچه شما گفتید می‌باشد و می‌خواهد بقیه افراد نیز به آن توجه بیشتری بکنند

(ج) او شما را مسخره می‌کند

۱۱. شما قبض تلفنتان را دریافت می‌کنید و متوجه می‌شوید که

(الف) شرکت مخابرات به‌خاطر خدمات با سرویس‌هایی که شما دریافت نکرده‌اید هزینه مطالبه می‌کند

(ب) شرکت مخابرات به شما برای یک ماه دو خط مکالمه رایگان داده است

(ج) شرکت مخابرات قبض ماهانه را برای شما فرستاده است

۱۲. در سوپرمارکت، یکی از فروشندگان چشیدن نوعی غذا را پیشنهاد می‌کند، وقتی شما به او نزدیک می‌شوید، او این پیشنهاد را برایتان ارائه نمی‌کند، به‌خاطر اینکه؛

(الف) وی شما را نادیده می‌گیرد

(ب) وی فکر می‌کند که شما از آن افرادی نیستید که این نوع غذا را بخورید

(ج) وی غذا را تمام کرده است

۱۳. شما برای چکاب یا معاینه پیش پزشک می‌روید و متوجه می‌شوید که؛

(الف) شما در سلامتی بهتری نسبت به معاینه قبلی قرار دارید

(ب) همه چیز طبیعی و نرمال است

(ج) شما از نظر سلامتی یک مشکل جدی دارید

۱۴. زمانی که شما یک داستان خنده داری می‌گویید، متوجه می‌شوید که شخص بی‌قراری می‌کند

(الف) او مشتاق است تا شما را تشویق و تحسین کند

(ب) او فکر می‌کند که داستان شما خنده‌دار نیست

(ج) او برای رفتن به یک جلسه عجله دارد

۱۵. شما در یک اتاق شلوغ ایستاده‌اید، در همین حال متوجه می‌شوید که دو نفر با هم صحبت می‌کنند و یکی از آن‌ها به شما اشاره می‌کند

(الف) آن‌ها چیزهای بدی در مورد شما می‌گویند

(ب) آن‌ها ب فردی پشت سر شما اشاره می‌کنند

(ج) آن‌ها چیزهای خوبی در مورد شما می‌گویند

۱۶. شما وارد یک رستوران می‌شوید و دونفری که پشت یک میز نشسته‌اند به شما خیره می‌شوند

(الف) آن‌ها فکر می‌کنند شما لباس شیکی پوشیده‌اید

ب) آن‌ها دنبال پیشخدمت می‌گردند

ج) آن‌ها متوجه می‌شوند که شما فردی شلخته پوش هستید

۱۷. شما نامه از اداره مالیات و دارایی دریافت می‌کنید

الف) محتوای نامه یک چک برگشتی معادل صد هزار تومان است

ب) محتوای نامه این است که شما به همان میزانی که بدهکار بوده‌اید، پرداخت کرده‌اید

ج) محتوای نامه این است که شما به اداره مالیات و دارایی صد هزار تومان بدهکار هستید

۱۸. در سر کلاسی، استاد از شما می‌خواهد تا با او همکاری کنید، دو نفر از دانش‌آموزان که در جلوی شما

نشسته‌اند سرشان را به طرف شما برمی‌گردانند

الف) آن‌ها فکر می‌کنند شما معمولاً پیشنهادات خوبی می‌دهید

ب) آن‌ها می‌خواهند ببینند که شما رفتار احمقانه‌ای از خودتان نشان می‌دهید

ج) آن‌ها به استادی که پهلوی شما نشسته نگاه می‌کنند

۱۹. شما دیر به جلسه‌ای می‌رسید، دو نفر از همکارانتان سرشان را برمی‌گردانند

الف) آن‌ها امیدوار بودند که شما نخواهید آمد زیرا فکر می‌کنند معمولاً نظرات جالب توجه نیستند

ب) آن‌ها خوشحال هستند که شما آنجا حاضر شدید زیرا می‌خواهند نظر شما را بشنوند

ج) صحبت سخنان بسیار کسل‌کننده است و آن‌ها منتظر یک سرگرمی و تفریح هستند

۲۰. شما وارد اتاقتان می‌شوید و متوجه می‌شوید که دچار تپش قلب شده‌اید

الف) شما یک خبر فوق‌العاده عجیبی شنیده‌اید

ب) شما دچار یک حمله قلبی شده‌اید

ج) شما فقط تمرین بدنی و حرکات ورزشی خود را تمام کرده‌اید

۲۱. شما در راهروی دفتر کار خود قدم می‌زنید، رئیس‌تان شما را به کنار می‌کشد و می‌خواهد که با شما صحبت

کند

الف) او می‌خواهد چیزهایی به شما بدهد

ب) او می‌خواهد عملکرد شما را رسماً توبیخ کند

ج) او می‌خواهد از شما به‌خاطر پروژه و کاری که به‌تنهایی انجام داده‌اید، تعریف و تمجید کند

۲۲. در مصاحبه شغلی، مصاحبه‌گر درباره تجربه کاری گذشته شما می‌پرسد، زمانی که پاسخ می‌دهید شما متوجه

می‌شوید که مصاحبه‌گرتان نکاتی را یادداشت می‌کند

الف) او تحت تأثیر شما قرار گرفته است

ب) او یادداشت می‌کند که شما به‌خاطر دلایلی برای این مقام صلاحیت ندارید

ج) او اطلاعات معمولی را یادداشت می‌کند